

Barne- og familiedepartementet
Barnevernavdelingen
Postboks 8036 Dep.
0030 Oslo

Vår dato
18.06.2020

Saksbehandler
Andreas Høstmælingen

Deres referanse
20/1243

Deres dato
30.03.2020

Høring – Forslag til endringer i barnevernloven - Varsling til fornærmede eller etterlatte når barn under 15 år har begått alvorlige lovbrudd

Pilar - Kompetansetjenesten for psykisk helse og barnevern (tidligere RBUP Øst og Sør) omfatter virksomhetene Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Helseregion Øst og Sør (RBUP), Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging – region Øst (RVTS Øst) og region Sør (RVTS Sør). Vi er en kompetansegivende organisasjon, som gjennom tjenestestøtte, forskning, undervisning og formidling arbeider for å støtte og bedre tjenestene i regionen. Vi takker for anledningen til å uttale oss.

Vi vurderer at varslingsregler i barnevernloven berører utfordrende dilemma både faglig, juridisk og etisk. Det lett å sette seg inn i etterlatte og fornærmede sine behov for å unngå å plutselig møte på voldsutøver, samtidig som det er viktig å holde fast i barnevernlovens intensjoner og prinsipper.

Det fremgår av høringsnotatet at departementet har vurdert ulike hensyn for og mot innføring av varslingsregler i barnevernloven, men ikke tatt en endelig stilling til spørsmålet om slike varslingsregler bør innføres. Departementet har skissert et forslag til hvordan slike varslingsregler kan utformes i barnevernloven. Forslaget går ut på at informasjon kan gis når det vil kunne ha betydning for fornærmede eller etterlatte.

Videre fremgår det av høringsnotatet at Juridiske dilemma rundt dette tema har vært nøye vurdert av jurister: «1. mars 2019 fikk Barne- og familiedepartementet (daværende Barne- og likestillingsdepartementet) overlevert en utredning fra advokatkollegiet Kindem & Co, utarbeidet av advokat Tore Roald Riedl, advokat Kari Paulsrud og professor emeritus Aslak Syse (heretter Riedl-utredningen). Utredningen var laget på oppdrag fra departementet, og skulle besvare om det bør gis regler om varsling fra barneverntjenesten når mindreårige lovbrøyttere forlater en barnevernsinstitusjon og på nytt er hjemme som deltakere i lokalsamfunnet. Utredningen konkluderte med at Norges internasjonale forpliktelser neppe er til hinder for å innføre varslingsregler på barnevernfeltet.»

Riedl-utredningen konkluderte imidlertid med at det ikke bør innføres regler om varsling i barnevernloven. I konklusjon ble det lagt vekt på at «varslingsregler vil øke risikoen for at det oppstår situasjoner hvor man i praksis kommer på kollisjonskurs med prinsippene om barnets beste og barnets rett til medvirkning.» Videre påpeker utvalget at barnevernloven bør ha en klar målsetting om å ikke sette barn i en situasjon hvor de kan oppleve ytterligere stigmatisering som kan medføre psykisk uhelse. Vi støtter denne konklusjonen.

Det anses problematisk både juridisk, faglig og etisk å ha en åpning for at fornærmede og etterlatte kan varsles om institusjonens beliggenhet, når barnet har samvær og når barnet forlater institusjonen.

Slik vi vurderer det vil en eventuell varsling ha størst betydning for etterlatte og fornærmede når barnet eventuelt rømmer fra institusjonen og ved eventuelle samvær med familie i lokalmiljøet.

En eventuell situasjon der barnet forlater institusjonen, uten samtykke fra institusjonen, utløser en savnet melding hos politiet og politiet skal prioritere å finne barnet raskt og bringe det tilbake til institusjonen. Vi vurderer det som viktig at institusjonen har et behandlingsopplegg og myndighet (gitt i forskrift eller lov) som kan hindre rømming. Vi mener det vil være hensiktsmessig å utrede nærmere mulighet for å nedfeste i forskrift at institusjonen skal varsle fornærmede og etterlatte i de tilfeller der barnet rømmer.

Utforming av samværsordninger er et ledd i behandlingen av barnet. I behandlingsforløpet bør helhetsvurderinger rundt barnets totale livssituasjon inngå. Her under vurderinger knyttet til hvordan barnets samværsordning skal forløpe. Institusjonen skal i behandlingsopplegget kunne faglig forsvare at barnet blir godt ivaretatt til og fra – og under samvær. Vi anser en god samværsordning til å innbefatte en plan for gjennomføring som tar sikte på å sikre at barnet ikke krenker etterlatte eller fornærmede.

Barnevernloven § 4-24 andre ledd regulerer plassering i institusjon for langvarig behandling. Begrepet «langvarig» er begrenset til 12 måneder, men kan forlenges med ytterligere 12 måneder i «særlige tilfeller».

Begrepet «særlige tilfeller» tolkes i praksis i dag som at barneverntjenesten må kunne vise til at barnet har vist en positiv utvikling gjennom den allerede gjennomførte behandlingen og at de må forutsettes at forlenget behandling/opphold er nødvendig for at den allerede positive utviklingen skal fortsette. (Barne- og familiedepartementet, Tolkningsuttalelse § 4-24 Grunnvilkårene ved fornyet plassering, 13.01.2005). I lovens kommentarutgave fremgår det at ved forlengelse skal det vurderes hvorvidt det fortsatt foreligger et behandlings- eller opplæringsbehov, og om det er hensiktsmessig å videreføre en etablert behandlingsprosess

For barn under 15 år som er alvorlig traumatiserte og/eller har alvorlige emosjonelle forstyrrelser er det ikke alltid mulig å etablere en behandlingsprosess i løpet av 12 måneder.

Vi legger til grunn at barn under 15 år som har begått drap, særlig alvorlig vold eller alvorlige overgrep kan være traumatiserte og/eller ha alvorlige emosjonelle forstyrrelser. Det vil kunne ta lang tid å behandle barna og da er 12 måneder en «korttidsbehandling». Det er kun unntaksvis at behandlingen kan vise til en positiv utvikling hos barnet eventuelt at barnet er kommet inn i en behandlingsprosess. Slik behandling er krevende og det må kunne tas høyde for at behandlingen i lang tid ikke vil kunne vise til positiv utviklings hos barn, samtidig som behandlingen kan være positiv for barnet uten at barnet evner å vise endrede holdninger, utvikling av økende empati eller ønsket atferdsendring i løpe av 12 måneder.

Vi foreslår at departementet vurderer definisjonen av begrepet «i særlige tilfeller» innenfor § 4-24 andre ledd, samt paragrafens rettighetsordlyd i ny barnevernlov. Det vurderes som hensiktsmessig

at departementet utreder innholdet i rettighetsforskriften slik at behandlingen kan regulere barnets utgang fra institusjonen og barnets samværs ordning opp mot det som anses som barnets beste i forhold til behandlingsforløpet.

Eventuelt at det kan utredes om det er hensiktsmessig å utarbeide en egen rettighetsforskrift til barn under 15 år som har begått alvorlige lovbrudd.

Med vennlig hilsen

Arild Bjørndal
Direktør

Andreas Høstmælingen
Fagpolitisk direktør